

Pravopisná reforma z roku 1993 – hlavní pravopisné změny

Psaní přejatých slov

- ve slovech zdomácnělých, kde se původní *s* čte vždy jako *z*, se podoby se *z* považují za základní, stylově neutrální; podoby se *s* jsou také správné, ale mají často knižní zabarvení (např. *azyl – asyl, analýza – analysa, filozofie – filosofie, dezinfekce – desinfekce, renezanace – renesance, kurz – kurs, impulz – impuls, dispenz – dispens*); ve slovech s příponou *–ismus* jsou rovněž možné obě varianty, za základní se považují podoby se *s* (*impresionismus – impresionismus, mechanismus – mechanizmus, charisma – charizma*)
- změna v označování délky nad samohláskami, upřednostnění kratších podob, ale možné psaní jak s délkou, tak bez ní (*benzin – benzín, penicilin – penicilín, archiv – archív, masiv – masív, citron – citrón, bonbon – bonbón* x ale jen *bonboniéra, voliéra, vegetarián, exteriér, hermelín, angína, kuriózní*)
- přiblížení mluvené podoby cizích slov psané: *mejkap* i *make-up, džus* (z *juice*), *džez* i *jazz ...*

Psaní velkých písmen

- u názvů ulic a míst (první písmeno názvu velké a po předložce opět velké)
např. dříve *ulice Na zahrádkách* x dnes *ulice Na Zahrádkách*
dříve *Třída kapitána Jaroše* x dnes *třída Kapitána Jaroše*
U Medvídků, Na Můstku, Mezi Zahrádkami
- názvy náměstí – *náměstí Svobody, náměstí Krále Jiřího z Poděbrad* (ALE *zastávka Náměstí Svobody*)
- jedinečné stavby – *Chrám sv. Víta* (v Praze *na Hradčanech*) x ALE *chrám sv. Barbory v Kutné Hoře, kostel sv. Jakuba*
- církevní svátky – *Vánoce, Velikonoce, Hromnice, Dušičky, Hod boží* (*Boží hod*)

Přísluvečné spřežky

natřít *namodro* / *na modro, z počátku* / *zpočátku, za mlada* / *zamlada, na příklad* / *například*

X psaní jen dohromady: *napořád, odevšad, napravo, vpravo, doleva*

psaní jen zvlášť: *na rozdíl, na shledanou*

někde možné obojí varianty, nutno hledat v PČP nebo ve SSČ!

Změny v tvarosloví

• Slovesa

Tvary pocíťované před r. 1993 jako nespisovné dnes připojeny jako hovorové dublety

Týká se sloves spadajících pod:

1. třídu – k typu „*maže*“ → pouze já *mažu* (nikoli já ~~maži~~!), oni *mažou* (nikoli oni ~~maží~~ = hyperkorektní!)

spisovné dublety: já *píšu* / *píši*, oni *píšou* / *píší*)

2. třídu – k typu „*tiskne*“ → on *tiskl* / *tisknul, šlápl* / *šlápnul*, ale jen on *škrábl* – nutno hledat v PČP!

3. třídu – k typu *kryje, kupuje*: spisovně já *kryji* / *kryju* (hovor.), oni *kryjí* / *kryjou* (hovor.), já *kupuji* /

kupuju, oni *kupují* / *kupujou*

4. třídu – k typu „sází“: spisovně oni *sázejí / sází*
ale pouze on/oni *prosí* (nikoli oni ~~prosejí~~), on/oni *trpí* (nikoli oni ~~trpějí~~)!

sloveso *moci / moct*: povoleny tvary *mohu / můžu, mohou / můžou*

Infinitivní koncovka: dříve **-t / -ti** (*vést / vésti*), dnes **-ti** vnímána archaicky, tedy pouze **-t** (*vést*)
nebo **-ci / -ct** (*péci / péct, moci / moct*)

• **Číslovky tři, čtyři**

genitiv – *bez tří / třech* (nově), *do čtyř / do čtyřech* (X v 6. p. jen o *třech*, o *čtyřech*), ale do *obou, dvou*
(nikoli ~~obouch, dvouch~~)

– v ženském rodě v jednotném čísle stažené

i nestažené tvary: 2. p. *bez mé, bez tvé, bez své* (matky) / *bez její, její, její* (matky)

• **Posesivní zájmena „můj, tvůj, svůj“:**

ve 2., 3., 6. a 7. p. sg. **žen.rodu** i tvary stažené i nestažené:

má / moje dívka, *bez mé / její* účasti, *k mé / její* matce, *o mé / její* práci, *s mou / její* pomocí

v 1., 4. a 5. p. sg. **středního rodu**: *mé / moje* dítě

v 1., 4. a 5. p. pl. **mužského rodu**: *moji / mí* přátelé

Tvary „bez mojích, s mojimi, o svojich, tvojim atd. nejsou spisovné!!

• **Podstatná jména ruka, noha:**

2. p. *bez rukou / bez ruk, bez nohou / bez noh*

Důležitá zásada:

Pokud zvolíme určitou pravopisnou variantu slova, např. *kurz*, měli bychom dbát na to, abychom zvolenou variantu dodržovali v celém textu a také u všech slov, u nichž se daný pravopisný jev vyskytuje. Nemělo by se tudíž v témž textu střídat např. psaní *impuls a kurz* nebo *romantizmus a impresionismus*, i když obě varianty jsou správné!

